

Tanulmányok

Török Balázs

Az elektronikus iskolai adminisztráció (2. rész)

A rendszerek használatba vétele

Az iskolai adminisztratív feladatok végzésében növekvő szerepet játszanak az információs technológiák. A témára vonatkozó vizsgálatunk módszerében és tematikájában három eltérő részből tevődött össze. (1) A korábbi kutatási eredmények és statisztikai adatok alapján elemezte az iskolák helyzetét az adminisztratív munka informatizáltsága és annak infrastrukturális feltételei szempontjából. (2) Interjú és kérdőíves adatfelvételek alapján vizsgálta az iskolák gyakorlati tapasztalatait az adminisztrációs rendszerek bevezetését követően. (3) Bemutatta azt az oktatáspolitikai és jogi környezetet, amelynek kialakítása az adminisztrációs rendszerek bevezetését célozta. Jelen tanulmány a kutatás második részét tartalmazza, melyben kérdőíves és interjú adatfelvétel alapján ismertetjük az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszerek bevezetésének és működtetésének iskolai tapasztalatait.

A kutatásról

Az információs technológiák előidézte változásokra reagálva az oktatási intézmények különböző mértékben törekedtek adminisztrációjuk informatizálására az elmúlt évtizedekben. Infrastrukturális helyzetüknek és az információs technológiákra vonatkozó tudáshátterüknek megfelelően célokat tűztek maguk elé. A kormányzati oktatáspolitikai az akkreditált iskolai adminisztrációs rendszerek terjesztésével célzottan támogatta a számítógép integrációját az iskolai adminisztrációba. A kutatás az elektronikus iskolai adminisztráció tekintetében sokszínűvé vált intézményi világba kíván betekintést nyújtani, megkísérli felmérni a kutatás lezárultáig – 2010-ig – terjedő időszak történéseit. A tanulmányosorozat jelen része az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszerekre vonatkozó tapasztalatokat tekinti át. A 2010-ben lezárult vizsgálat során 105 intézmény 155

feladatellátási helyén vettünk fel adatokat. A mintába csak olyan intézmény kerülhetett, amelyben Elektronikus Adminisztrációt Használtak (EAH). Erre a szelekciós elvre utalunk a szövegben az EAH rövidítés időnkénti használatával. A minta részletes leírását és a kutatási módszerek ismertetését a tanulmány első része tartalmazza.

Akkreditált iskolai adminisztrációs rendszert¹ nem használó intézmények

Ismert, hogy az iskolák a fenntartójuk által évente pályázott informatikai fejkvóta alapján állami finanszírozással juthattak *akkreditált* iskolai adminisztrációs szoftverek licencéhez. A válaszadói körbe tartozó 120 EAH-iskolából 15 mellőzte a saját forrás nélkül, közpénzből megvásárolt akkreditált iskolai adminisztrációs rendszerének használatát.² (Az akkreditált rendszerek terjesztési modelljének részletes leírását a témában készült tanulmányrész tartalmazza.³ Ebben kifejtettük, hogy a használati licenck megvásárlása korántsem jelentette a tényleges használatot.) A nem akkreditált adminisztrációs rendszert használó 15 intézmény közül 1 a korábbiakban megpróbálkozott akkreditált rendszer bevezetésével, de az adódott problémák miatt elálltak annak használatbavételétől. Az akkreditált rendszert mellőző EAH-intézmények egy része az akkreditált rendszerek rugalmasságát kérdőjelezte meg, másik részük a többletmunkából adódó nehézségekre utalt: igyekeztek elkerülni a többszörös adatbevittelt. (Bár az akkreditált rendszerek terjesztésekor ígéret történt az oktatási adatbázisok irányában az interoperabilitás biztosítására, a rendszerek közötti adatkapcsolatok nem működtek megbízhatóan.) Néhány intézmény az intézményi átszervezések esélyével, a szolgáltatóktól kapott elégtelen támogatással vagy saját infrastrukturális hiányosságaival indokolta a használatbavétel elkerülését. (Néhány iskola, amely nem használt akkreditált rendszert, arra utalt, hogy a bevezetés fázisában vannak, vagy, hogy éppen szolgáltatót váltanak.)

Az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszerrel kapcsolatban kaptunk rengeteg ígéretet, hogy a kompatibilitást megteremtik a KIR-rel, ezek az ígérek nem váltak valóra, semmilyen segítséget nem kaptunk abban, hogy ezt a szoftvert működtessük, és nekünk igényünk sincs rá, hiszen amit itt felsoroltam, vagy a KIR-en keresztül, vagy más szoftvereken keresztül, a közoktatási törvényben meghatározott feladatunkat el tudjuk látni.

(Igazgató interjúalany)

- 1 Ilyen akkreditált iskolaadminisztrációs rendszerek: Aromo, Főkir, Magiszter.Net, Magiszter Iskolaadminisztrációs Rendszer, Taninform.
- 2 A 120-as mintába szűrőkérdés alkalmazásával csak olyan iskolák kerültek be, amelyek elektronikus adminisztrációt használtak az adatfelvétel idején – ezeket nevezzük a későbbiekben elektronikus adminisztrációt használó, rövidítve EAH-iskoláknak.
- 3 Megjelenik a lap következő számában.

Én azt veszem észre, hogy nemigen használják, sem a fenntartók, sem az iskolák, bonyolult, nehezen kezelhető, rengeteg fölösleges adatot kér, én erre sem az iskolatitkárt, sem a kollégákat kötelezni nem tudom, hogy mindazt leírják, amit most nem is tudok...

(Igazgató interjúalany)

Volt olyan EAH-intézmény, ahol a tanári kar úgy döntött, nem vállalja az akkreditált rendszer bevezetésével járó többletfeladatokat. (A rendszerek a beüzemeléskor jelentős adatbeviteli többletmunkát igényelnek.) Másutt azért halasztották a bevezetést, mert úgy érzékelték, túlon túl gyakori a változás az oktatásügyben. A kiszámíthatatlan irányítási környezetben nem racionális hosszabb távra elköteleződni egy bizonyos rendszer mellett, hiszen az elvárások folyamatosan változnak. Az irányítás kiszámíthatatlansága az intézményeket visszatartja a stratégiai jellegű döntésektől. Néhány iskola azért mondott le az akkreditált rendszerről, mert saját fejlesztésű szoftvert használtak. A saját igényeiknek megfelelően fejlesztett alkalmazás mellett feleslegesnek ítélték egy robosztusabb, definiálhatóbb rendszer bevezetését.

Az interjúkban több nyilatkozó is hangot adott arra visszavehető ellenérzésének, hogy az akkreditált rendszerért normatívájukból kényszerűen jelentős összeget fizettek, annak ellenére, hogy a rendszert ténylegesen nem használják. Nem tudható pontosan, hogy a kritikai észrevétel a rendszerhasználattal járó munkaterhelés elkerülését célozta, vagy valami mást, az azonban bizonyos, hogy az akkreditált rendszerek iskolai integrációjának ellenében hatottak az elhangzott kritikák.

[...] X rendszerre, erre megy a normatívánk 40 százaléka, arra a rendszerre, amit egy helyi iskola sem használ. 800 000 forint. Fizetünk azért, ami nincs használva, és ez döbbenetes. [...] én az oktatási igazgatónak már számtalanszor mondtam, hogy mi a bajunk. De soha nem történik semmi. Mindig azt mondja, hívjam fel ZK-t, aki ennek a felelőse az X-nél, az Y, vagy melyik cég ez, ami szerintem a minisztérium egyik háttérintézménye, amelyiket az új kormány szerintem megint le fog építeni.⁴ [...] És megvan, hogy törvény szerint mennyit kell erre költeni, és annnyival kevesebb más dolog tudok vásárolni.

(Igazgató interjúalany – 2010)

4 Az interjúalany téved.

Az akkreditált iskolai adminisztrációs rendszerek intézményi bevezetése

Az intézmények a fenntartójuk által megpályázott informatikai normatíva egy részéből kötelezően akkreditált iskolai adminisztrációs szoftverek licencére költöttek. A licenc évenkénti megvásárlása nem jelentette a szoftver tényleges használatát, erre ugyanis a fenntartók elenyésző része kötelezte iskoláját. (Az akkreditált rendszerek bevezetése nem volt törvényileg kötelező akkor sem, ha a fenntartó megvásárolta iskolája számára.) Ebben a fejezetben azzal a szűk intézményi körrel foglalkozunk, amely fenntartóján keresztül nemcsak vásárolt akkreditált iskolai adminisztrációs rendszert, hanem ténylegesen használatba is vette azt. (A tényleges használók aránya az oktatási rendszerre vonatkozóan pontosan nem volt megállapítható, mert a szolgáltatók üzleti titkának minősült. Saját becslés alapján az intenzív felhasználói kört 10-20% közé tesszük.)

Amelyik iskola kívülálló döntése – például a fenntartó elvárása – alapján vezet be az adminisztrációs rendszert, kevésbé volt motivált annak használatában, mint amelyik saját célkitűzése alapján tette ugyanazt. A jelenség a hazai informatikai eszközterjesztési gyakorlatban másutt is megfigyelhető volt. Azokban a fejlesztésekben, ahol az iskolát passzív felhasználóként, végrehajtói szerepkörben vették figyelembe, egyfajta ellenállás mutatkozott meg az intézmény részéről. A technológiai szektorban koncipiált, kívülről vezérelt fejlesztések (például a Sulinet Digitális Tudásbázis) átvételében az intézmények kevésbé érdekeltek. Mivel a fejlesztések nem az intézmények valódi igényeire reagálnak, ezért nehezen fenntarthatók, többnyire külön projektek keretében szükséges generálni a felhasználói aktivitást is. Mindeközben, mivel az iskolák nem a saját útjukat járják az IKT-felhasználás terén, ezért korlátozottan alakul ki IKT-használati autonómiájuk. Az iskolák egy részénél pedig meglebbe az esély erre, amit bizonyít, hogy az intézmények egy körében saját (vagy társintézmény) által készített adminisztrációs szoftvert alkalmaznak. Létezik tehát elektronikus adminisztrációs igény intézményi szinten, azonban a központi fejlesztések nem ezekhez kapcsolódnak, hanem önálló – többnyire a technológiai szektorban születő – koncepció alapján tekintik célcsoportnak az iskolákat.

Az iskolák kétötödének nyílt lehetősége több szoftverrel is megismerkedni a bevezetést megelőzően.

A jogszabályok szerint a fenntartónak volt döntő szerepe az akkreditált rendszer kiválasztásában. A kiválasztási procedúrára visszatekintve az iskolák kétharmada jelezte, hogy az iskolavezetésnek volt befolyása a döntésre. Az iskolák felénél hatottak a szoftverforgalmazók is a döntésre, a szakértők és a pedagógiai szolgáltatók befolyásoló szerepe pedig az intézmények egyharmadánál jelentkezett. A kiválasztásban volt szerepe az iskolai rendszergazdáknak is. A szereplők közül legkevésbé a „végfelhasználók”, a tanárok véleménye alakította a döntést. Technológiai adottságok, például a már meglévő szoftverek az iskolák 6%-ánál alakították meghatározó módon az adminisztrációs rendszer kiválasztását. A jogszabályok eredetileg előírták a fenntartó és az iskola egyeztetését,

ezért meglepő, hogy az iskolák 18%-a állította: semmilyen előzetes egyeztetés nem történt a szoftver kiválasztásakor. 4% viszont azt jelezte, hogy önállóan választotta ki a számára leginkább megfelelőnek tűnő iskolaadminisztrációs rendszert, ebben a fenntartó nem befolyásolta (1. táblázat).

1. táblázat

Egyeztetés az akkreditált adminisztrációs rendszer kiválasztásáról az iskolákkal (%)

	Válaszok megoszlása
A fenntartó egyeztetett az iskolával és figyelembe vette véleményét	39
A fenntartó egyeztetett az iskolával és részben vette figyelembe véleményét	35
A fenntartó egyeztetett az iskolával, de figyelmen kívül hagyta véleményét	3
A fenntartó nem egyeztetett az iskolával, miközben döntött	18
A fenntartó lényegében nem befolyásolta a dolgok menetét	4
Más válasz	1
Együtt (N=120)	100

A megkérdezett EAH-iskolák harmada 2005/2006-ban, vagy ennél is korábban vezette be valamelyik adminisztrációs rendszert. A korai bevezetés leginkább a FŐKIR-t használókra volt jellemző, ugyanis a FŐKIR szoftver első verziója már az akkreditált adminisztrációs rendszerek bevezetéséről szóló jogszabály megjelenése előtt létezett. (A FŐKIR rendszer használata alapvetően a fővárosi fenntartásban működő intézményekhez kötődik.)

Az EAH-iskolák 13%-a a szoftverek megjelenésénél később, 2010-ben vett használatba először adminisztrációs rendszert – akkreditáltat vagy más. 2009-ben 12%-uk, 2008-ban 14%-uk, 2007-ben 13%-uk és 2006-ban 15%-uk vezette be a jelenleg használt akkreditált rendszerét. Ebből következően a vizsgált EAH-iskolák eltérő tapasztalatokkal rendelkeztek a használat időtávját figyelembe véve.

Az adminisztrációs munka informatizáltsága

A kutatás feltárta, hogy azok az iskolák, amelyek használatba vették valamelyik akkreditált iskolaadminisztrációs rendszert, továbbra is jelentős számban használnak egyéb célszoftvereket, illetve számos adminisztrációs feladatot továbbra is irodai szoftverek alkalmazásával oldanak meg. A helyzet összetettségét mutatja, hogy ugyanazon feladatra egy iskolán belül is többféle számítógépes megoldás elfogadott.

Az elektronikus megoldások megjelenése nem jelenti a korábbi papíralapú adminisztráció megszűnését, számos feladatot továbbra is papíron oldanak meg az iskolák. A számítógépes és a papíralapú adminisztráció egyidejűsége miatt duplázódó munka problémákat vet fel, frusztráló hatással van a foglalkoztatottakra. Kedvező a helyzet abban a kevésszámú iskolában, ahol a párhuzamosság átmeneti, csupán addig tart, amíg az elektronikus adminisztrációra történő átállás folyamata lezárul. Ekkortól az intézmény lényegében már csak elektronikusan rögzít és kezel adatokat.

Az adminisztrációs rendszerek hatékony alkalmazását akadályozza a többszörös elektronikus adatrögzítés (eltérő rendszerekbe viszik be *ugyanazokat* az adatokat): terheli az adminisztrációt végzőket és újabb hibalehetőségeket teremt.

Az elektronikus adminisztráció kiterjedt használata a szakiskolákat jellemezte a legkevésbé (2. táblázat). A szakközépiskolákra vonatkozó interjúkból kitűnt, hogy a TISZK-be tömörült intézmények egy részében kiemelten fontosnak tartották az informatizálás sikerét. A szervezetenként integrált keretben működő iskolák számára az adminisztráció elektronizáltsága általában fontosabb, mint az önálló intézményeknek. Feltehetően az intézmény működésének feltétele a megfelelő információáramlás a tagintézmények és a központi vezetés között. A nagyobb intézmények mint gazdálkodó egységek is erősebbek, így több lehetőségük van a megfelelő technikai feltételek biztosítására. Az iskolai adminisztrációs rendszerek forgalmazói egyrészt a jogszabály-követési kötelezettségükből adódóan, másrészt felismerve a változó igényeket, a TISZK-ekre vagy a több tagintézményből álló oktatási intézményekre specializált iskolaadminisztrációs modulokat fejlesztettek ki.

A szakiskolák mellett a városi általános iskolák körében magas a hagyományosan adminisztráló intézmények száma. Valószínű, hogy a községi általános iskolák körében – ha bekerültek volna a mintába – ennél is nagyobb arányban találnánk ilyen intézményeket.

A gimnáziumok voltak a legkedvezőbb helyzetben az elektronikus adminisztráció szempontjából. A szakközépiskolákat is megelőzve körükben volt a legalacsonyabb a hagyományosan adminisztráló intézmények száma.

Ugyanakkor a budapesti elit gimnáziumok kissé elmaradtak a mintába került többi gimnázium átlagától. Ez arra utal, hogy a kiválóság az oktatás területén nem feltétlen jelent kiválóságot a számítógépes adatkezelés és adminisztráció tekintetében is. A kvalitatív kutatásba került egyik elit iskola vezetője azzal magyarázta elmaradásukat, hogy náluk sok a megbecsült, magas presztízsű pedagógus, akik koruknál fogva idegenkednek a számítógép-használattól. A számítógép-használat korábban megfigyelt életkorfüggő jellege tehát 2010-ben is befolyásolta a technológia terjedési folyamatait (Török, 2007).

2. táblázat

A vizsgált iskolák megoszlása az adminisztratív munka informatizáltsága szerint (%)

	Hagyományosan adminisztrálók	Vegyesen adminisztrálók	Elektronikusan adminisztrálók	Együtt (N=155)
Városi általános iskolák	58	25	17	100
Szakképző intézmények	83	17	0	100
Szakközépiskolák	39	39	22	100
Gimnáziumok (elit nélkül)	24	47	29	100
Elit gimnáziumok	20	60	20	100
Együtt	39	39	22	100

Ahol a tanárok is használják az iskolai adminisztrációs rendszert, ott a legtöbb iskolában a tanárban és/vagy az irodákban található számítógépekről tudtak belépni (3. táblázat). Az iskolák harmadában volt olyan osztályterem is, ahonnan elérhető a rendszer. Ez azonban 2010-ben csak egy-egy tanteremre vagy a tantermek kis részére volt jellemző. Mindössze három EAH-iskola volt, ahol minden tanteremből be lehetett lépni az adminisztrációs rendszerbe. Tehát az osztályzat beírása, vagy bejegyzés a haladási naplóba még az adminisztrációban fejlettebb iskolákban is utólagosan történhet, nem pedig a tanórán. Az EAH-iskolák közel felében volt megoldott, hogy a tanár máshonnan – például otthonról – végezhesse adminisztrációs feladatait.

3. táblázat

Az iskolai adminisztrációs rendszer elérhetősége (%)

	Nem	Igen	Együtt
Tanári	11	89	100
Kistanári	38	62	100
Szaktantermek	51	49	100
Osztálytermek	67	33	100
Iroda	39	61	100
Külön számítógépes terem	63	37	100
Otthoni számítógépről	54	46	100

Azon iskolák válaszainak a megoszlása, ahol a tanárok rendelkeznek felhasználói jogosultsággal (N=72).

A vezetők becslése alapján az iskolák 29%-ában a tanárok egyáltalán nem vagy nem rendszeresen használták az elektronikus iskolai adminisztrációs rendszert. Az intézmények további 29%-ában a tanárok közel fele használta a rendszert hetente több alkalommal. Az EAH-iskolák közel ötödében (19%) beszélhetünk a tanárok teljes körű bevonásáról a rendszeres elektronikus adminisztrációs munkába. Az adatok arra utalnak, hogy a rendszer használatának kultúráját fokozatosan alakítják ki a legtöbb intézményben.

Rendszergazda: Erre fejlesztettünk ki egy olyan lehetőséget, hogy készítettem nagyon sok help-file-t. Gyakorlatilag lementettem a képernyőképeket, és magyarázó szöveget fűztem hozzá. Részben ehhez a tanfolyamhoz, amit a munkatársaknak tartottam minden héten, ahová bejöhettek az is, aki akkor még nem akarta a rendszert használni, másrészt azért, hogyha a kolléga elakad, legyen hová fordulnia. Megnyissa és megnézze. De ezt nem nagyon használják a kollégák. Csak én, aki ezt megcsináltam. (mosoly) És feltöltöttem internetre, de ehelyett is inkább hozzám jönnek, és tölem kérdezik meg, ha baj van, pedig ezek interneten keresztül elérhetők. Az iskola honlapjáról érhetők el.

Kérdező: Az mit jelent, hogy a kollégák felkészültek rá, valamennyi tanár és más kollégák is?

Igazgató: Nem, itt elsősorban R-re kell gondolni (rendszergazda, tanfolyamszervező, tanár, osztályfőnök is), meg az igazgatóhelyettes kolléga volt az, aki azt a feladatot kapta, hogy foglalkozzanak a rendszerrel. Ők tették meg azokat az első lépéseket, amelyek a rendszer bevezetéséhez szükségesek voltak. Ez azt jelenti, hogy nekik ezt meg kellett ismerni, aztán fel kellett tölteni adatokkal, és egy próbaévet is generáltunk. Tehát igazából úgy léptünk be egy új tanévbe, hogy az előtte lévő tanévet egy kvázi feltöltéssel lezártuk.

Kérdező: Ez azt jelenti, hogy már akkor megkezdték a működtetését, de még nem élesben, és mellette vezették a másik adminisztrációs rendszert?

Igazgató: Igen, akkor egy próbaévet vezettünk, és ez még nem volt élesítve, és mellette mentek a papíralapú feldolgozások. – Nyilván ebbe már be kellett vonni az osztályfőnök kollégákat is. És amikor ez megvolt, akkor láttuk, hogy ez egy stabil dolog, így tudtuk ezt a következő tanévben élesben használni. ...

Tehát mi azzal a módszerrel dolgoztunk, hogy minden kollégának meg kellett ismerni a rendszert. Egy kész évet levezettünk a rendszerben. Tehát év végén a napló alapján vittük fel az első évet (erre rászántunk egy kis időt). A felkészülés az a május–június volt.

Rendszergazda: Elkezdjük párhuzamosan használni, és ez a párhuzamos használat pár hónap volt.

A tanárok részvétele az elektronikus adminisztrációban erős összefüggést mutat az e-napló bevezetésével. A rendszeres használat elsősorban azokban az iskolákban figyelhető meg, ahol az osztályzatok rögzítése elektronikusan vagy elektronikusan is megtörténik. A kettős adminisztráció fenntartása azonban minden megszólaló szerint erős fékező erőnek bizonyult.

...én nem hiszek abban igazán, hogy ésszerűen racionalizálni lehetne az adminisztrációs terheket egy ilyen naplóval, tudniillik a törvényességi ellenőrzés során a beírási naplót csak úgy fogadják el, ha kézzel van írva. Na most annak, hogy kézzel írunk egy osztálynaplót, valamint bevisszük elektronikusan rendszerbe, ennek semmi értelme nincs, és nem akarom ennek kitenni a kollégáimat se. Ha én azt látnám, hogy radikálisan csökkennének az adminisztratív terhek egy e-napló bevezetésével és a hibalehetőségek, hiszen ha egy ilyen napló egy óra megtartása után azonnal generálna munkaidő-nyilvántartást, vagy a jegy beírásából generálna bizonyítványszámot stb. [...] akkor volna valami értelme a dolognak, de ezeket a dokumentumokat mind meg kell kézzel is írni.

(Igazgató interjúalany)

E-naplók

A mintába került EAH-iskolák ötödében használatban volt valamilyen elektronikus napló. (Országosan az e-napló használata sokkal kisebb arányban fordult elő, hiszen a mintavételkor kizártuk azokat az iskolákat, melyek – a jogszabályilag kötelezőn túl – nem használnak elektronikus adminisztrációs rendszert.)

Az e-naplóval rendelkező iskolák egy része az iskolai adminisztrációs rendszerük e-napló modulját használja. A többiek alternatív megoldásokat választottak. Például

- a DINA kereskedelmi szoftvert;
- a MaYoR-t, a budapesti Városmajori Gimnázium által kifejlesztett ingyenes szoftvert;
- a Petersoft kereskedelmi szoftvert;
- valamilyen saját, helyi fejlesztésű elektronikus megoldást.

Akik nem az akkreditált rendszer e-naplóját használták, ezt leginkább azzal indokolták, hogy már e rendszerek felkínálása előtt elkezdtek e-naplót használni. Megfogalmazták azt is, hogy szerencsésebbnek tartották a maguk egyedi igényeinek megfelelő rendszer használatát: „Ez jó szolgáltatást nyújt, az akkreditált rendszer naplója nem tudja ezeket megfelelő szinten szolgáltatni.” „A nálunk használt rendszer egységes, átjárható elektronikus napló.” „Ez jobban megfelel az igényeinknek.”

A bevezetéshez kapcsolódó képzés

A mintába került EAH-iskolák nagy többsége (84%) részt vett az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetéséhez kapcsolódó képzésen (4. táblázat). Az egyes intézményekben átlagosan a munkatársak 60%-a volt jelen az adminisztrációs rendszer bevezetését megalapozó tanfolyamon. Az iskolatitkárok, iskolai adminisztrációban dolgozók 74%-a, míg a rendszergazdáknak 56%-a vett részt a bevezető képzéseken. (A kik nem vettek részt ilyeneken, a bevezetéskor még nem dolgoztak jelenlegi pozíciójukban.) A rendszergazdák alacsonyabb arányát a megszólalók azzal indokolták, hogy ők nem a rendszer felhasználói, tehát nincs szükségük használati ismeretekre, nekik a technikai feltételeket kell biztosítaniuk.

A rendszer bevezetéséhez kapcsolódó képzésen részt vett iskolatitkárok, iskolai adminisztrátorok 11%-a volt teljesen elégedett a felkészítéssel, és további 63%-uk érezte úgy, hogy a képzés többé-kevésbé felkészítette a rendszer használatára. Minden negyedik munkatárs viszont elégedetlen volt a felkészítés színvonalával. A teljesen elégedettek aránya az intézményvezetők és a rendszergazdák körében a 18–19%-ot ért el.

4. táblázat

A rendszer bevezetéséhez kapcsolódó képzés értékelése (%)

	Intézmény- vezetők (N=93)	Iskolai adminisztrátor (N=76)	Rendszergazda (N=58)	Vélemé- nyek együtt (N=227)
A képzés nagyon jól felkészítette a résztvevőket	18	11	19	16
Többé-kevésbé felkészítette	68	63	60	64
Nem igazán készítette fel	11	18	14	14
Egyáltalán nem készítette fel a résztvevőket a rendszer	1	7	4	4
Más válasz	2	1	3	2
Együtt	100	100	100	100

A rendszer használatához kapcsolódó továbbképzés

A továbbképzést elkülönítve vizsgáltuk a bevezető képzéstől. A mintába került EAH-iskolák 56%-ából ment az iskolatitkár vagy iskolai adminisztrátor továbbképzésre, a rendszergazdák közül minden harmadik (32%) (5. táblázat).

A továbbképzések színvonala nagyjából megegyezett a bevezetéshez kapcsolódó képzések színvonalával. Ezúttal is a „többé-kevésbé felkészített” jellegű válaszok kerültek többségbe, és minden ötödik résztvevő jelezte a képzés alacsony hatékonyságát.

5. táblázat

A rendszer használatához kapcsolódó továbbképzés értékelése (%)

	Iskolai adminisztrátor (N=62)	Rendszergazda (N=38)	Vélemények együtt (N=100)
A képzés nagyon jól felkészítette a résztvevőket	13	18	15
Többé-kevésbé felkészítette	60	61	60
Nem igazán készítette fel	16	16	16
Egyáltalán nem készítette fel a résztvevőket a rendszer	8	0	5
Más válasz	3	5	4
Együtt	100	100	100

Feladatok ellátása

Az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszert használó iskolák elsősorban a tanulók személyi adatait kezelik a rendszerben (72%) (6. táblázat). Valószínűsíthető, hogy ahol ilyen célra nem használják az akkreditált rendszert, ott perifériális annak alkalmazása, még akkor is, ha felhasználónak tekintik magukat. Némileg meglepő módon a tanulónyilvántartás funkciót mellőzők csoportja az akkreditált rendszert használók negyedét tette ki!

Az iskolák 64%-a használta az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszert az alkalmazottak személyi adatainak nyilvántartására és a fenntartónak végzett adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésére.

6. táblázat

Az akkreditált iskolai adminisztrációs rendszer funkcióinak kihasználtsága (%)

Feladat	A rendszert a feladatra használó iskolák aránya
A tanulók személyi adatainak nyilvántartása	72
Foglalkoztatottak adatainak nyilvántartása	64
Információs szolgáltatás a fenntartónak	64
Kimutatások készítése	60
A normatíva igényléséhez kapcsolódó intézményi létszámadatok előállítás	54
KIRSTAT adatszolgáltatás	53
Hivatalos statisztikai adatok előállítás	48
Beiratkozások nyilvántartása	46
Közvetlen adatküldés a közoktatási információs rendszernek	39
A szülők elérhetőségének nyilvántartása	37
Tantárgyfelosztás készítése	32
Osztályozó napló vezetése (a tanulók tanulmányi eredményeinek nyilvántartása)	24
A tanulói hiányzások nyilvántartása	23
Számítógépes eszközök nyilvántartása	22
Helyiségfoglaltság nyilvántartása	20
Információs szolgáltatás a szülőknek	20
A csengetési rend kialakítása	19
Haladási napló vezetése (tanórák, gyakorlatok)	19
Órarend készítése	19
Tankönyvrendelés	19
Étkeztetési nyilvántartás	18
Szoftverek nyilvántartása	16
Továbbtanulás nyilvántartása	15
Helyettesítési rend nyilvántartása	14
Taneszközök nyilvántartása	11
Ügyeleti beosztás nyilvántartása	11
Tankönyvtámogatásokkal kapcsolatos ügyek adminisztrálása	11
Könyvtári kölcsönzés nyilvántartása	8
Bizonyítvány készítése	7
Teremfoglalás nyilvántartása	6
Hordozható eszközök foglalása	3
E-learning1 (1 E-learning keretrendszer csak a Magiszterhez van illesztve.)	3

Az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszerek bevezetésének hatásai

Az akkreditált iskolai adminisztrációs rendszerek előnyeire, hatásaira vonatkozó kérdést ugyanabban az iskolában több válaszadónak is feltettük. Az iskolák vezetői és adminisztratív munkakörben foglalkoztatott dolgozói szerint ezeknek a rendszereknek legkedvezőbb hatása az adatok kikeresésének, elérésének gyorsasága terén mutatkozott meg, emellett az adatok ellenőrizhetőségére és biztonságára hatott kedvezően.

Az akkreditált rendszer bevezetésének köszönhetően az általunk vizsgált területeken – néhány kivételtől eltekintve – kedvező irányban változott az ügymenet. A válaszadók körében 20-40% között volt azon iskolák aránya, ahol valamilyen területen azt tapasztalták, hogy „sokat javult a helyzet” (7. táblázat).

A különböző vizsgálati szempontok mentén 30-50% között mozgott azok aránya, akik nem tapasztaltak változást az akkreditációs rendszer bevezetése után.

Kedvezőtlen változást az adminisztratív munka hatékonysága és „komfortossága” vonatkozásában jeleztek. A hatékonyság terén minden tizedik válaszadó, a komfortosság tekintetében a válaszadók 18%-a tapasztalt negatív változást. Feltehetően a kettős adminisztráció (papír és elektronikus), a többszörös adatrögzítés kényszere, az adminisztrációs fegyelem erősödése, valamint az infrastrukturális hiányosságok húzódnak meg a kedvezőtlen tapasztalatok hátterében. A kérdést nyitott formában is feltettük: milyen pozitívumai, negatívumai vannak az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetésének? Pozitívumként általában olyan konkrét feladatellátási területeket emeltek ki, ahol gyorsult vagy áttekinthetőbbé vált az adminisztrációs munka:

„Diákigazolvány készítése.” „Egy helyen megtalálhatóak az adatok. Továbbtanuláshoz nagyon jó.” „Gyorsabb a kéthavi túlórák elkészítése.” „Sikerült a félévi bizonyítványokat ezzel a rendszerrel kinyomtatni.” „Tantárgyfelosztás elkészítésének egyszerűsítése.” „Tantárgyfelosztás, normatíva igénylés.” „Tantárgyi átlagok megállapítása, tantárgyi haladás követése.” „Valószínűleg egyszerűbb lesz a naplővezetés ellenőrzése.” „Aktívabb lett a fenntartóval a kapcsolat.” „Az adatok rögzítésének szempontrendszere bővült.” „Az elektronikus napló tervezett bevezetése a kollégák adminisztrációs fegyelme, a számítógépes ismeretüket javította.”

Leginkább azokból az iskolákból érkeztek pozitív visszajelzések, amelyek az akkreditált rendszer bevezetését követően viszonylag gyorsan (fél vagy egy éven belül) elhagyták a papíralapú adminisztrációt. A viszonylag rövidre szabott átmeneti idő azért is előnyt jelentett, mert megfigyelhető volt, hogy a problémák a beüzemelési és az átmeneti időszakban sűrűsödnek.

Az internetes elérésű akkreditált adminisztrációs rendszerek fontos jellemzőjeként hangsúlyozták, hogy a rendszer üzemeltetője garantálja az adatok biztonságát, így az iskoláról elhárul az ilyen irányú felelősség.

A kedvezőtlen tapasztalatokat tükröző megjegyzésekben leggyakrabban a többszörös adatrögzítést és az ebből eredő idővesztést, adatromlást (hibázást) említették problémaként az intézményvezetők vagy az iskolai adminisztrációs munkakörökben dolgozók.

Voltak megjegyzések, amelyek a papíralapú adminisztráció párhuzamos fennmaradását tartották célszerűtlennek. Néhány megszólaló arra utalt, hogy „a program sok munkát követel az adminisztrátoroktól (...) nagyon sok adatot kér”. Feltehetően ezzel a rendszerek beüzemelési időszakára utaltak, amikor rövid idő alatt nagy tömegű adatot kell rögzíteni. Néhányan úgy látták, hogy „a program használata bonyolult, a KIR-rendszerrel átfedésben van”. Megítélésük szerint „egy rendszer elegendő lenne”. Több intézményvezető nehézségként említette, hogy az akkreditált rendszereknek a tanügyi adminisztráció egészébe történő beillesztése nem volt megoldott. A lassulások, leállások és az interoperabilitás hiánya jelentek meg főbb problémákként. Egyes megszólalásokból az tűnt ki, hogy az eltúlzott várakozások az akkreditált rendszer teljesítőképessége irányában, illetve a szembesülés a rendszer tökéletlenségével, technológiai korlátaival, a felhasználókban csalódást keltett. Esetükben feltehető, hogy valamiféle kevésbé robosztus, de megbízhatóan használható rendszer kedvező hatással lett volna az elektronikus adminisztráció iskolai integrációjára.

7. táblázat

Az akkreditált adminisztrációs rendszerek bevezetésének hatására észlelt változások (%)

	Sokat javult	Keveset javult	Nem változott	Kedvezőtlenül változott	Nem tudja megítélni	Együtt
Az adminisztratív munka hatékonysága	29	31	28	9	3	100
A munkatársak adminisztratív munkájának fegyelme	22	22	46	3	7	100
A szülők tájékoztatása	16	16	49	1	18	100
Az adatok megbízhatósága, pontossága	26	29	38	3	4	100
Az adminisztratív működés átláthatósága	27	27	34	8	4	100
A munkatársak informatikai kompetenciája	21	27	43	3	6	100
Az adatok kikeresésének, elérésének gyorsasága	40	30	23	5	2	100
Az adatok ellenőrizhetősége	36	31	30	1	2	100
Az adatok biztonsága	37	27	30	4	2	100
Az adatok frissessége, naprakészsége	32	26	35	4	3	100
Az adminisztratív munka végzésének kényelmessége	25	34	21	18	2	100

A kérdésre válaszoló intézményvezetők és adminisztrátorok (N=196)

Az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszerek értékelése

Megfelelés néhány területen

Mind az intézményvezetőket, mind az adminisztratív munkakörben dolgozókat megkértük, tapasztalataik alapján értékeljék, hogy a náluk bevezetett akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer milyen mértékben felelt meg elvárásaiknak (8. táblázat).

Az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszert a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő intézményi létszámadatok előállítására és a fenntartó közoktatási (alap- és kiegészítő) normatívaigényléshez kapcsolódó intézményi létszámadatok előállítására tartották a legalkalmasabbnak.

A válaszadók 40%-a tökéletesen megfelelőnek tartotta a náluk bevezetett iskolaadminisztrációs rendszert a közvetlen adatküldésre a közoktatási információs rendszer számára, bár éppen ezen a területen elég sokan kifejezetten hiányosságokat észleltek (13%), és az interjúk során is többen említették az adattranszfer funkció hiányát, tökéletlenségét. A válaszolni nem tudó 16% feltehetően nem próbálta adattovábbításra használni a nála bevezetett rendszert, inkább kettős adatbevitellel oldotta meg a problémát. Jellemzőnek tartjuk, hogy az iskolatitkárok körülbelül ötöde úgy tudta: az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer nem alkalmas az oktatásirányítás elektronikus rendszerei irányába adatátvitelre. Többféle jelzés is utalt arra, hogy a különféle elektronikus rendszerek közötti kölcsönös adatcsere (interoperabilitás) kritikus pont az iskolaadminisztrációs szoftverek használatában. A kvalitatív kutatás interjúiban számos problémát említettek a megkérdezettek. Kitént, hogy az interoperabilitást igénylő műveletek végzése jelentős nehézséget jelent a végfelhasználó intézmények számára. Az akadályozottság informatikai problémákra, a szoftverfejlesztések hiányosságaira, ismerethiányra vagy infrastruktúrális hátrányokra vezethetők vissza. Egyes megszólalások alapján feltételezhető, hogy az üzemeltetők által tesztkörnyezetben végzett próbák során nem adódtak olyan helyzetek, amelyek a tényleges használat során előálltak.

Legnagyobb arányban (18%) az egyedi intézményi igényeknek megfelelő adatkezelésre találták alkalmatlannak az akkreditált rendszereket (testreszabhatóság hiánya). Ez magyarázhatja azt is, miért vezetnek be egyedi – saját – e-naplót egyes iskolák, annak ellenére, hogy a fenntartójuk pályázott számukra rendszer-használati jogot.

Kritikus pont, hogy a rendszer használatát segítő nyomtatott vagy nyomtatható kézikönyvet 15%-ban ítélték nem megfelelőnek a válaszadók. 11-13% között volt azok aránya, akik számára az akkreditált rendszer nem alkalmas „különböző oktatási-nevelési programok egyidejű kezelésére”, „több tanév kezelésére”, illetve „közvetlen adatküldésre a közoktatási információs rendszernek”.

8. táblázat

Az akkreditált adminisztrációs rendszerek bevezetésének hatására észlelt változások (%)

	Tökéletesen megfelelő	Részben megfelelő	Nem megfelelő	Nem tudja/erre nem használják	Együtt
Stratégiai döntések támogatására*	16	43	14	27	100
Jogszabály szerinti működés elősegítésére*	35	36	7	22	100
A tervezés támogatására*	14	52	10	24	100
A tanárok munkájának értékeléséhez információgyűjtésre*	14	43	12	31	100
Különböző oktatási-nevelési programok egyidejű kezelésére*	12	39	11	38	100
A változó jogszabályok szerinti adatkezelésre	32	36	9	23	100
A fenntartó közoktatási (alap- és kiegészítő) normatíva-igényléshez kapcsolódó intézményi létszámadatok előállítására	45	37	4	14	100
A vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő intézményi létszámadatok előállítására	48	35	2	15	100
Közvetlen adatküldésre a közoktatási információs rendszernek	41	29	13	17	100
Több tanév kezelésére	33	35	12	20	100
Az iskola számára kívánt lekérdezések, listák előállítására	37	49	6	8	100
Az iskola egyedi igényeinek megfelelő adatkezelésre	23	48	10	19	100
Intézményi igények érvényesítésére (testre szabhatóság)	17	41	18	24	100
A használatot segítő nyomtatott vagy nyomtatható felhasználói kézikönyv**	25	42	15	18	100
A használatot segítő helpdesk szolgáltatás (személyes tanácsadás a szoftverkészítő részéről)**	33	29	3	35	100
Az adatok exportálhatósága táblázatkezelő, illetve szövegszerkesztő programokba**	33	47	8	12	100

*Csak az intézményvezetők válaszoltak (N=103).

**Csak az iskolatitkárok/adminisztrátorok válaszoltak (N=95).

A válaszadó felhasználókat – intézményvezetőket és iskolatitkárokat – arra kértük, hogy összességében értékeljék az általuk használt akkreditált iskolai adminisztrációs rendszer fejlesztését, naprakészségét (9. táblázat). (A szolgáltatók folyamatosan fejlesztik rendszerüket.) Egyértelműen az elégedettek voltak többségben, de minden ötödik válaszadó hangot adott elégedetlenségének. Így volt ez az intézményvezetők és az iskolatitkárok esetében is. Megjegyzendő, hogy az akkreditált rendszerek fejlesztésének akkor lett volna valódi jelentősége, ha az iskolák integrált – mindenre kiterjedően használt – rendszerként alkalmazták volna azokat.

9. táblázat

Elégedettség az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer fejlesztésével (%)

	Teljesen elégedett	Inkább elégedett	Nem igazán elégedett	Egyáltalán nem elégedett	Együtt
Intézményvezetők válaszainak megoszlása	7	72	19	2	100
Iskolatitkárok válaszainak megoszlása	10	64	20	6	100

A felhasználók véleménye állítaspárok mentén

Az intézményvezetők és az adminisztrációs munkakörben dolgozó alkalmazottak az akkreditált rendszereket úgy is értékelték, hogy állítaspárok közül kiválasztották a véleményükhöz közelebb állót (10. táblázat). Az állítaspárokról nemcsak azt kellett eldönteni, melyikkel értenek inkább egyet, hanem azt is, hogy mennyire áll közel a véleményükhöz az adott értékelés. (Az állítaspárokat az interjúkban felmerült ellentétes vélemények alapján dolgoztuk ki.)

Az intézményvezetők véleménye

A vizsgált állítaspárok mentén nem alakultak ki egybehangzó vélemények, domináns észrevételeket azonban összegyűjthettünk:

- A rendszer kezdeti feltöltése adatokkal, ami az adminisztrációs rendszer használatbavételéhez szükséges, az intézményvezetők háromnegyede szerint különösen nagy terhet rótt az iskolára.
- Az interoperabilitás problémái. Kevés iskola volt abban a helyzetben, hogy számítástechnikai szakember segítségével a KIR-ből a szükséges adatokat hibamentesen átemelhették.

- Az intézményvezetők 59%-a tartja a náluk bevezetett iskolaadminisztrációs rendszert felhasználóbarátnak. A „kifejezetten nem felhasználóbarát” véleményt csak az intézményvezetők ötöde képviselte.
- 54% értett egyet azzal a véleménnyel, hogy az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetése óta az adminisztrációs munka jóval áttekinthetőbbé vált. Az ezzel ellentétes vélemény, amely e munka bonyolultabbá válását fogalmazza meg, a vezetők mintegy negyedének (24%) egyetértésével találkozott.
- A vezetők 43%-a nem érez bizonytalanságot az iskola adatainak távoli szervereken való tárolása miatt, míg 23%-ot zavar az adatok külső tárolása.
- Az intézményvezetők 46%-a úgy látta, hogy az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetésével az adminisztrációs munkaterhek nem igazán csökkentek, sőt esetenként növekedtek is. Az ellenkezőjét csak 28% tapasztalta.
- A vezetők véleménye megoszlott a tantestület számítástechnikai felkészültségét illetően. 47%-uk úgy vélte, a legtöbb tanár náluk képes hamar megérteni és használatba venni az iskolai adminisztrációs rendszert. Minden harmadik iskolavezető viszont azt jelezte, hogy nem elégséges a tanárok számítástechnikai felkészültsége a rendszer használatához.
- Az intézményvezetők kétötöde szerint az akkreditált rendszer bevezetése az iskolák számára legalább annyi előnyt kínál, mint a fenntartónak. 29% gondolta úgy, hogy a rendszer alapvetően a fenntartó számára jelent előnyöket.

Az adminisztrátorok véleménye

Az iskolaadminisztrációs rendszerek leggyakoribb használói az iskolatitkárok, vagy más adminisztrációs beosztásban foglalkoztatott iskolai dolgozók. Ők a vezetőknel lényegesebben gyakrabban választották a felkínált állításpárokból a negatív véleményt megfogalmazó oldalt (10. táblázat).

- Az adminisztrátorok háromnegyede a rendszer bevezetésekor adódó munkaterheket ítélte túlzottnak (73%).
- Nagy többségük (64%) értett egyet azzal a véleménnyel, hogy az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetésével az adminisztrációs munkaterhek nem igazán csökkentek, sőt esetenként növekedtek is. Ötödrészüket (21%) választotta a véleménypár másik oldalát, amely az adminisztratív munkaterhek csökkenését fogalmazta meg.
- A vezetőkkel ellentétben az adminisztrációs munkakörben dolgozók körében nagyobb arányban (59%) voltak, akik szerint az iskola arra törekszik, hogy az akkreditált adminisztrációs rendszerből alapvetően csak azt használja, ami minimálisan szükséges. Negyedük érzékelték úgy, hogy minél több funkcióra szeretnék használni a rendelkezésre álló rendszert.
- Az adminisztrátorok 47%-a szerint az általuk használt rendszer felhasználóbarát és megszerethető (41%). 29% szerint nem igazán felhasználóbarát, és valamivel még nagyobb arányban állították (32%), hogy nem igazán szerethető.

10. táblázat

Az intézményvezetők véleménye állításpárok alapján

	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	
Az informatikai normatíva hatékony felhasználása az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer finanszírozása	11	15	13	29	4	16	12	Nem szerencsés az informatikai normatívából az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszerre költeni
A tanárok többsége kifejezetten előnyösnek tartja az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetését	4	13	16	30	9	21	8	A tanárok többsége még mindig nem igazán tartja előnyösnek az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetését
Amióta bevezettük az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszert, azóta jóval áttekinthetőbb az adminisztrációs munka	13	22	19	21	11	10	4	Amióta bevezettük az adminisztrációs rendszert, azóta csak bonyolultabbá vált az adminisztrációs munka
A rendszer feltöltése adatokkal a bevezetéskor hatalmas munkaterhet jelentett	30	33	13	12	4	6	4	A rendszer feltöltése csak kisebb munkaterhet jelentett, hamar végeztünk vele
A használt akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer kifejezetten felhasználóbarát	7	30	22	19	9	7	6	A használt akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer nem igazán felhasználóbarát
A legtöbb tanár nálunk számítástechnikailag nem eléggé felkészült ahhoz, hogy egy ilyen vagy ehhez hasonló rendszert használatba vegyen	3	12	19	19	11	25	12	A legtöbb tanár nálunk képes hamar megérteni és használatba venni egy ilyen vagy hasonló rendszert
Az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetésével az adminisztrációs munkaterhek nem igazán csökkentek, sőt esetenként növekedtek is	14	18	14	26	11	14	4	Az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetésével az adminisztrációs munkaterhek jelentősen csökkentek
Alapvetően arra törekszünk, hogy csak azt használjuk az adminisztrációs rendszerből, ami minimálisan szükséges	19	17	9	21	14	14	6	Szívesen használjuk/használnánk minél több modulját a nálunk bevezetett iskolaadminisztrációs rendszernek
Ez az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer nem igazán szerethető	5	8	13	36	10	21	8	Ez az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer hamar megszerethető
Az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetése alapvetően a fenntartó számára jelent előnyöket	5	11	14	31	11	19	11	A rendszer bevezetése az iskolák számára legalább annyi előnyt kínál, mint a fenntartónak
Az iskola adatainak távoli szervereken való tárolása kiszolgáltatottá tesz minket	7	8	9	34	10	18	15	Az iskola adatainak távoli szervereken való tárolása miatt nem érzünk kiszolgáltatottságot

11. táblázat

Az iskolai adminisztrátorok véleménye állításpárok alapján

	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	
Amióta bevezettük az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszert, azóta jóval áttekinthetőbb az adminisztrációs munka	9	21	16	22	12	12	8	Amióta bevezettük az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszert, azóta csak bonyolultabbá vált az adminisztrációs munka
A rendszer feltöltése a bevezetést követően hatalmas munkaterhet jelentett	36	26	11	13	5	1	8	A rendszer feltöltése csak kisebb munkaterhet jelentett, hamar végeztünk vele
A nálunk bevezetett akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer kifejezetten felhasználóbarát	9	22	15	25	9	14	5	A nálunk bevezetett akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer nem igazán felhasználóbarát
Az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetésével az adminisztrációs munkaterhek nem igazán csökkentek, sőt esetenként növekedtek is	22	26	15	15	8	8	5	Az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer bevezetésével az adminisztrációs munkaterhek jelentősen csökkentek
Alapvetően arra törekszünk, hogy csak azt használjuk az akkreditált iskolaadminisztrációs rendszerből, ami minimálisan szükséges.	30	13	16	16	4	17	3	Szívesen használjuk/használnánk minél több modulját a nálunk bevezetett iskolaadminisztrációs rendszernek
A nálunk bevezetett akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer nem igazán szerethető	11	11	10	27	14	19	7	A nálunk bevezetett akkreditált iskolaadminisztrációs rendszer hamar megszerethető

A cikksorozat harmadik részében a bevezetés sajátos kvázi-piaci modelljét ismertetjük.